Lietas arhīva Nr. A42-01320-18/3
ECLI:LV:ADRJRIT:2018:0821.A420340217.5.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2018.gada 21.augustā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese M.Miķelsone,

piedaloties pieteicējam /pers. A/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ekonomikas ministrijas pilnvarotajam pārstāvim Haraldam Skarbniekam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ tiktu atlīdzināti mantiskie zaudējumi 15 368,52 *euro* apmērā, un personiskā un morālā kaitējuma 20 000 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Administratīvās rajona tiesas 2017.gada 16.februāra spriedumu lietā Nr.A420284915 (turpmāk – Spriedums) atzīts par prettiesisku Būvniecības valsts kontroles biroja (turpmāk – Birojs) 2015.gada 5.augusta rīkojums Nr.209?p, ar kuru tika izbeigtas valsts civildienesta attiecības ar /pers. A/ (turpmāk – pieteicējs) ar 2015.gada 7.augustu (turpmāk – Rīkojums).

Pieteicējs ar 2017.gada 12.maija iesniegumu atbilstoši Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumam (turpmāk – Zaudējumu atlīdzināšanas likums) vērsās Birojā, lūdzot izmaksāt pieteicējam nodarītos mantiskos zaudējumus 20 275,97 *euro* apmērā, kas sastāv no nesaņemtās darba samaksas 16 251,48 *euro*, kompensācijas par neizmantoto atvaļinājumu 1440 *euro*, inflācijas procentiem 495,36 *euro* un bezdarbnieka pabalsta 2089,13 *euro* apmērā. Tāpat iesniegumā norādīts uz likumiskajiem procentiem 684,27 *euro* apmērā (*lietas 21.?24.lapa*).

[2] Ar Ekonomikas ministrijas (turpmāk – Ministrija) 2017.gada 17.novembra lēmumu Nr.1?6.5?7 pieteicējam nolemts atlīdzināt ar Rīkojumu radītos mantiskos zaudējumus par laikaposmu no valsts civildienesta attiecību izbeigšanas dienas 2015.gada 8.augusta līdz valsts civildienesta attiecību atjaunošanas brīdim 2017.gada 2.aprīlī, izmaksājot nesaņemto darba samaksu, aprēķinot normatīvajos aktos noteiktos nodokļus un veicot attiecīgās darba devēja obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas, kur nesaņemtā darba samaksa sastāda 19 134,85 *euro*, kas sastāv no valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām (turpmāk – VSAOI) 2009,16 *euro*, iedzīvotāju ienākuma nodokļa 3938,91 *euro* un pieteicējam izmaksājamās zaudējuma summas pēc nodokļu nomaksas 10 200,23 *euro*, un darba devēja VSAOI 4513,91 *euro* (*lietas 11.?20.lapa*) (turpmāk – Lēmums1). Lēmums1 pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Gadījumā, kad amatpersona tiek atjaunota civildienestā, kā zaudējuma atlīdzinājums tai izmaksājama nesaņemtā darba samaksa, atlīdzība Zaudējumu atlīdzināšanas likuma izpratnē par darba piespiedu kavējuma laiku. Ņemot vērā to, ka nesaņemtā darba samaksa personai izmaksājama kā zaudējuma atlīdzinājums, tajā ietilpst tikai tādas atlīdzības, kuras persona noteikti būtu saņēmusi.

[2.2] Zaudējumu atlīdzināšanas likumā nav paredzēts valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzībai, tai skaitā mēnešalgai, piemērot inflācijas koeficientu, pamatojoties uz Centrālās statistikas pārvaldes oficiālajā statistikas paziņojumā publicēto informāciju. Tādējādi nav pamata veikt individuālu, atšķirīgu mēnešalgas aprēķinu attiecībā pret pieteicēju.

[2.3] Mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma mērķis ir nodrošināt nepamatoti zaudēto ienākumu, darba samaksas pilnīgu atlīdzināšanu, bet ne papildu ienākumu gūšanu. Tādējādi, ņemot vērā Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā un likumā "Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" noteikto, ka bezdarbnieka statuss tiek zaudēts un bezdarbnieka pabalsts netiek izmaksāts, ja persona tiek atjaunota darbā ar tiesas spriedumu, nav pieļaujama dubultu ienākumu – darba samaksas, konkrētajā gadījumā, mantiskā zaudējuma – zaudēto ienākumu jeb nesaņemtās darba samaksas un bezdarbnieka pabalsta – saņemšana. Līdz ar to pieteicējam izmaksātā bezdarbnieka pabalsta atmaksa veicama no pieteicējam izmaksātās zaudēto ienākumu jeb nesaņemtās darba samaksas līdzekļiem par periodu, par kuru ir veikts gan nesaņemtās darba samaksas aprēķins, gan izmaksāts bezdarbnieka pabalsts.

[2.4] Pieteicējs laikposmā no 2015.gada augusta līdz 2017.gada martam ir guvis darba ienākumus nodarbinātības attiecībās, kas uzsāktas pēc prettiesiskās atbrīvošanas, šādā apmērā: 1) darba ienākumi IK /Nosaukums A/ 2986,55 *euro*; 2) darba ienākumi SIA /Nosaukums B/ 3503,08 *euro*.

Lemjot par izmaksājamās zaudējumu summas apmēru, ir jāņem vērā ienākumi, kuri gūti tādās nodarbinātības attiecībās, kas uzsāktas pēc prettiesiskās atbrīvošanas. Ja pieteicēja ienākumi citā darbavietā ir bijuši mazāki nekā iepriekšējā darbā, par attiecīgo laika periodu ir atlīdzināma darba samaksas starpība.

[2.5] Atbilstoši Darba likuma 149.panta piektajai daļai, ievērojot, ka Rīkojums ar Spriedumu atzīts par prettiesisku, prettiesiska ir arī Rīkojumā noteiktā izmaksātā atvaļinājuma kompensācija 562,53 *euro* jeb 387,66 *euro* pēc nodokļu samaksas par neizmantotajām ikgadējā atvaļinājuma 9,91 darbadienām, kas atskaitāma no pieteicēja izmaksājamās zaudējuma atlīdzinājuma summas.

[2.6] Atbilstoši Spriedumam un saskaņā ar Biroja 2017.gada 17.marta savstarpējo vienošanos par valsts civildienesta attiecību nodibināšanu ar 2017.gada 3.aprīli, pieteicēja civildienesta attiecības Birojā ir uzskatāmas par nepārtrauktām no 2015.gada 12.februāra.

Līdz ar to, pieteicēja ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma uzkrājums par periodu no 2015.gada 12.februāra līdz 2017.gada 2.aprīlim ir 42,7 darbadienas (20 darbadienas par darba periodu no 2015.gada 12.februāra līdz 2016.gada 11.februārim, 20 darbadienas par darba periodu no 2016.gada 12.februāra līdz 2017.gada 11.februārim un 2,7 darbadienas par darba periodu no 2017.gada 12.februāra līdz 2017.gada 2.aprīlim). Nākotnē, ja tiks izbeigtas valsts civildienesta attiecības ar pieteicēju, Biroja pienākums būs izmaksāt pieteicējam atlīdzību par visu periodu, par kuru darbinieks ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu nav izmantojis.

[2.7] Par periodu no 2015.gada 12.februāra līdz 2017.gada 2.aprīlim kopējā aprēķinātā darba samaksas bruto summa ir 23 200,46 *euro*. Summa aprēķināta no pieteicējam noteiktās mēnešalgas 1174 *euro* (deviņpadsmit pilni mēneši (22 306 *euro*) un 18 darbadienas (894,46 *euro*) par laikposmu no 2015.gada 8.augusta līdz 2017.gada 2.aprīlim).

No aprēķinātās kopējās darba samaksas summas 23 200,46 *euro* apmērā atskaitāmi pieteicēja bruto darba ienākumi 3 503,08 *euro*, kas gūti nodarbinātības attiecībās, kas uzsāktas pēc prettiesiskās atbrīvošanas, un 562,53 *euro* prettiesiski izmaksātā atvaļinājuma bruto kompensācija par neizmantotajām ikgadējā atvaļinājuma 9,91 darbadienām.

Līdz ar to pieteicējam izmaksājamā bruto darba samaksa ir 19 134,85 *euro*, kurā ietvertas darba ņēmēja VSOAI un iedzīvotāju ienākuma nodoklis, kas veido summu pēc nodokļu samaksas – 13 186,78 *euro,* no kuras atskaitāmi pieteicēja neto darba ienākumi 2 986,55 *euro*, kas gūti nodarbinātības attiecībās kā mikrouzņēmuma darbiniekam, kas uzsāktas pēc prettiesiskās atbrīvošanas.

[3] Pieteicējs 2017.gada 17.decembrī vērsies Ministrijā, iesniedzot 2017.gada 12.maija iesnieguma papildinājumus, kuros lūgts atlīdzināt mantiskos zaudējumus, kā arī personisko un morālo kaitējumu, kas radušies sakarā ar Rīkojumu (*lietas 73.?74.lapa*).

[4] Ar Ministrijas 2018.gada 19.februāra lēmumu Nr.2.8.1?13/2018/78 pieteicēja 2017.gada 17.decembra iesniegums noraidīts pilnībā (*lietas 75.?83.lapa*) (turpmāk – Lēmums2). Lēmums2 pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Fakts, ka pieteicējs ir iesniedzis vienīgi papildus gūto ienākumu sadalījumu par noteiktiem periodiem, neizpilda Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.panta trešajā daļā noteikto pierādīšanas pienākumu, tostarp nepierāda, ka notikumu parastās attīstības gaitā attiecīgie ienākumi tiktu gūti.

Pieteicēja rīcība likvidēt IK /Nosaukums C/ un attiecīgi izlemt vairs negūt ienākumus no attiecīgās saimnieciskās darbības veikšanas ir bijusi pieteicēja izvēle atteikties no attiecīgajiem iespējamajiem ienākumiem un tā vietā izpildīt likumdevēja noteiktās prasības, lai varētu pretendēt uz bezdarbnieka pabalstu. Tādējādi tā ir bijusi pieteicēja izšķiršanās. Līdz ar to konkrētajā gadījumā IK /Nosaukums C/ likvidēšanas faktam un pieteicēja negūto ienākumu no attiecīgās saimnieciskās darbības veikšanas nav konstatējama cēloņsakarība, proti, objektīva saikne ar Rīkojumu.

[4.2] Pieteicēja norādītais arguments par nodomu par profesijas mainu, kā rezultātā viņš apmeklējis apmācības C kategorijas autovadītāja apliecības iegūšanai, jo pieteicējs nevarēja sameklēt citu darbu, ir tieši pretrunā ar pieteicēja reģistrēto saimniecisko darbību un pieteicēja nodomam nav piešķirama augsta ticamība. Turklāt pieteicēja norādītās apmācības paaugstina kvalifikāciju un pieteicēja vērtību darba tirgū.

[4.3] Attiecībā uz pieteicēja izteikto argumentu par izdevumu atlīdzināšanu, kas pieteicējam radušies starp pieteicēju un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru (turpmāk – VSAA) esošās tiesvedības rezultātā norādāms, ka nav konstatējama cēloņsakarība starp Rīkojumu un tā sekām ar attiecīgās tiesvedības jautājumu.

[4.4] Nav konstatējams apstiprinājums faktam, ka atlaišanas formulējums faktiski tiek pielīdzināts valsts iestādes uzliktajam ierobežojumam strādāt jurista profesijā jeb speciālo tiesību atņemšanai kā sodam. Ievērojot to, ka šāda interpretācija nav atrodama nedz tiesību aktos, nedz judikatūrā, nav konstatējams personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums.

[5] 2017.gada 18.decembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums par labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu un personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanu (*lietas 4.?9.lapa*).

Savukārt 2018.gada 20.martā Administratīvajā rajona tiesā saņemti pieteicēja pieteikuma papildinājumi (*lietas 68.?72.lapa*) . Pieteikums un pieteikuma papildinājumi pamatoti ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.pantam un Civillikuma 1635.pantam persona var saņemt ne tikai to, kas tai ir prettiesiski atrauts, bet arī to, ko tā varēja nopelnīt, ja tā netiktu traucēta, kā arī tās iztērēto kaitējuma seku likvidēšanai un agrākā stāvokļa atjaunošanai.

[5.2] No Lēmumā1 minētajām atsaucēm uz normatīvo regulējumu neizriet tajā secinātais saistībā ar inflācijas koeficientu, jo minētās normas nedod pamatu ignorēt civildienesta attiecību pārtraukuma sekas – neņemt vērā naudas līdzekļu vērtības samazinājumu civildienesta pārtraukuma laikā.

Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta pirmā daļa nepārprotami norāda, ka atlīdzināms katrs mantiski novērtējams pamatums. Vidējais inflācijas koeficients norāda uz naudas līdzekļu vērtības samazināšanos konkrētā laikaposmā – civildienesta attiecību pārtraukuma laikā. Inflācijas procenti ir tiešs zaudējums, kas tādēļ ir atmaksājams. Arī atbilstoši Civillikuma 1662.pantam nokavējums uzliek parādniekam pienākumu pilnā mērā atlīdzināt kreditoram visus zaudējumus.

[5.3] Konkrētajā gadījumā Ministrijas norādītā dubultu ienākumu nepieļaujamība nav attiecināma, jo pieteicējs ir pieprasīto naudas līdzekļu saņēmējs vien nosacīti. Pieteicējam kā bezdarbnieka pabalsta saņēmējam konkrētajā laikaposmā ir pienākums šos līdzekļus atmaksāt VSAA.

Lēmumā1 norādītais likuma "Par apdrošinājuma bezdarba gadījumam" 16.[1] pants attiecināms vienīgi uz gadījumiem, kad persona saņemtās atlīdzības ietvaros ir saņēmusi naudas līdzekļus iepriekšēji saņemtā bezdarbnieka pabalsta atmaksai, jo, izmantojot bezdarbnieka pabalstu, persona rīkojas ar likumu atļautas pašaizsardzības ietvaros. Ievērojot, ka personai piešķirtais atlīdzinājums var būt arī mazāks par saņemto bezdarbnieka pabalstu, Ministrijas piemērotā tiesību normas interpretācija, pielīdzinot bezdarbnieka pabalstu pieteicēja papildienākumiem, nav piemērojama.

Ministrijas piemērotā tiesību normas interpretācija noved pie tiesiskās paļāvības un nelabvēlīgu seku radīšanas aizlieguma pārkāpuma, jo rada personai nelabvēlīgas sekas – atlīdzinājuma samazinājuma vai pat parāda pret VSAA izveidošanos.

Bezdarbnieka pabalsta, kā sociālās apdrošināšanas institūta jēga ir valsts atbalsts cita darba meklēšanai. Citiem vārdiem, līdzekļi ar pieteicēja atbrīvošanu no civildienesta radīto seku novēršanai. Ievērojot, ka konkrētās lietas ietvaros novēršamas visas kaitīgās sekas, saņemtais bezdarbnieka pabalsts iekļaujams zaudējumos un izmaksājams pieteicējam atmaksājamā bezdarbnieka pabalsta apmērā.

[5.4] No apstākļa, ka likumiskie procenti nav paredzēti Zaudējumu atlīdzināšanas likumā, neizriet, ka tie nav paredzēti vispār. Uz Ministrijas pienākumu maksāt nokavējuma procentus tieši norāda Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta pirmā un trešā daļa, kā arī Civillikuma 1635. un 1662.pants.

[5.5] Saskaņā ar vispārēju tiesību principu nevienam nav tiesību gūt labumu no savas prettiesiskās darbības. Tādēļ nav pamata uzskatīt par tiesiski pareizu tādu situācijas risinājumu, kurā kaitējumu nodarījusī persona ir daļēji izvairījusies no ar kaitējumu radīto seku novēršanas pienākuma.

Civildienesta pārtraukumā saņemtais vērtējams kā nepieciešamie izdevumi jauna darba atrašanai un agrākā stāvokļa atjaunošanai, jeb ar kaitējumu nodarīto seku mazināšanai. Savukārt ienākumi gūti ar citu mērķi – nodrošināt iztikas līdzekļus, kas ir pieteicēja personiskās tiesības. Pieteicējam nebija pienākuma paredzēt un paļauties uz labvēlīgu tiesvedības iznākumu izskatītajā lietā par atjaunošanu civildienestā, tādēļ zaudējumu samazināšanas pienākuma rašanās brīdis vienādojams ar brīdi, kad spēkā stājās Spriedums.

Apstāklis, ka matemātiska aprēķina nozīmē Ministrija vienādojusi izmaksājamās summas un pieteicēja nopelnīto civildienesta pārtraukuma laikā ar pieteicēja nesaņemto darba samaksu neliecina, ka atjaunots agrākais stāvoklis. Ministrijas atzītais atlīdzinājuma apmērs ir mazāks pat par tādai personai piešķiramo atlīdzinājumu, kura nelikumīgi pārcelta mazāk atalgotā darbā.

[5.6] Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 24.panta pirmajai daļai zaudējuma atlīdzinājuma summu izmaksā Finanšu ministrija. Līdz ar to Lēmumā1 minētie apsvērumi par Biroja it kā prettiesīgi izmaksāto kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu līdz atlaišanai, tāpat kā par izmaksājamo

kompensāciju par civildienesta attiecību pārtraukuma laiku, aprēķinot to kopā ar Birojā nostrādāto laiku pēc pieteicēja atjaunošanas līdz sagaidāmajai pieteicēja atlaišanai nākotnē, nav piemērojami un kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu iekļaujama izmaksājamās summās.

[5.7] Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 18.panta trešajai daļai pieteicēja 2017.gada 12.maija iesnieguma izskatīšanas termiņš ir kavēts par diviem mēnešiem. Līdz ar to ir aprēķināmi un izmaksājami likumiskie procenti par minētā iesnieguma izskatīšanas termiņa kavējumu – 0,5 procentus no zaudējumu atlīdzības summas mēnesī.

[5.8] Civildienesta pārtraukuma laikā pieteicējs IK statusā nopelnījis nepilnus 3000 *euro*, par kuriem samaksāts mikrouzņēmuma nodoklis 9 procentu apmērā. Ja civildienesta pārtraukuma nebūtu bijis, par pieteicēju tiktu maksāti nodokļi vispārējā kārtībā. Lēmumā1 šis apstāklis nav vērtēts, lai gan pasliktina pieteicēja stāvokli, jo samazina par viņu veiktās nodokļu iemaksas.

[5.9] Pieteicējs jau iepriekš ir guvis papildu ienākumus, strādājot valsts iestādē. Līdz ar to ir pašsaprotami, ka notikumu parastās attīstības gaitā pieteicējs papildus algota darba samaksai būtu guvis peļņu no savas komercdarbības. Ministrija nav ņēmusi vērā apstākli, ka jau laikā, kad ar pieteicēju tika nodibinātas valsts civildienesta attiecības, pieteicējs jau bija reģistrējis savu komercdarbību. Komersanta deklarētais darbības veids nav saistīts ar publiskām ēkām vai citu Biroja kompetences jautājumu jomu. Nav saskatāmi iemesli, kādēļ atļauja veikt šādu komercdarbību varētu tikt liegta arī gadījumā, ja iestādes vadītājam būtu pilnvaras noteikt personai ierobežojumus tās komercdarbības turpināšanai un tādējādi noteikt arī personas privātās dzīves saturu ārpus darbalaika. Turklāt pieteicējam kā komersantam bija un arī ir tiesības pieņemt darbā citas personas, tādēļ Ministrijas argumentiem attiecībā uz likumības ievērošanu saistībā ar iespējamiem interešu konflikta aizliegumiem un iestādes vadītāja atļauju nav izšķirošas nozīmes.

[5.10] Ja nebūtu notikusi atlaišana, nebūtu nepieciešamības izmantot bezdarbnieka pabalsta saņemšanas pakalpojumu. Tāpat, ja nebūtu atlaišanas, nebūtu nepieciešamības izpildīt bezdarbnieka pabalsta saņemšanas nosacījumus saistībā ar IK likvidēšanu. Izmaiņas komercreģistrā nebūtu jāveic, ja pieteicējs netiktu atbrīvots no civildienesta. Cēloņsakarība starp civildienesta attiecību pārtraukšanu un IK likvidācijas/reģistrācijas darbībām pieteicējam šķiet pašsaprotama. Līdz ar to arī valsts nodevas maksājumi par komercdarbības likvidēšanu un reģistrēšanu iekļaujami pieteicējam izmaksāmajā zaudējumu atlīdzībā.

[5.11] Ņemot vērā, ka ar C kategorijas autovadītāja tiesībām iespējams iegūt tādu starptautiski atzītu profesiju, kura var nodrošināt personai ienākumus, tādējādi kompensējot ienākumus no civildienesta attiecību pārtraukšanas. Šo profesiju likumdevējs nav aizliedzis apvienot ar komercdarbību. Nav saskatāmi zemas ticamības elementi notikušajā, kuru dēļ pieteiktais prasījums būtu noraidāms.

[5.12] Gadījumā, ja ar pieteicēju netiktu pārtrauktas civildienesta attiecības, nebūtu iemesla nedz prasīt neiegūto peļņu, nedz prasīt bezdarbnieka pabalstu, nedz reģistrēt/likvidēt komercdarbību, nedz meklēt iespējas strādāt citā profesijā, nedz arī tiesāties ar VSAA. Līdz ar to konkrēto civildienesta attiecību pārtraukšana bija galvenais cēlonis, kurš noteica minēto apstākļu rašanās iespējamību, tāpat kā veiktos maksājumu.

[5.13] Darba zaudējums, pamatojoties uz pārbaudes laika neapmierinošu vērtējumu, atstāj uz jebkuru personu smagas ekonomiskas, psiholoģiskas un sociālas sekas, kas ir pamats morālā kaitējuma atlīdzināšanai. Attiecībā uz pieteicēju pārkāpts vienlīdzīgu tiesību princips, atšķirīgas attieksmes aizlieguma princips, aizliegums radīt nelabvēlīgas sekas. Nepamatoti pazeminātais novērtējums līdzās citām negācijām radījis pazemojumu un ilgstošu neziņu par turpmāko situācijas risinājumu.

Apstāklis, ka persona tika atbrīvota no civildienesta sakarā ar pārbaudes laika neizturēšanu no faktisko seku viedokļa var tikt pielīdzināts valsts iestādes uzliktam ierobežojumam strādāt jurista profesijā jeb speciālo tiesību atņemšanai kā sodam. Pārkāptas ar Satversmes 101.panta un ar 106.pantu nodrošinātās tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu. Būtisks šo tiesību elements ir tiesības saglabāt esošo nodarbošanos un tiesības turpināt šo nodarbošanos nākotnē. Arī patlaban ar pieteicēju nodibinātas civildienesta attiecības uz laiku līdz citas personas, kura atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā, atjaunošanai dienestā. Cits amats netika piedāvāts. Līdz ar to juridiski nav atrisināts jautājums par pieteicēja turpmāko stāvokli.

[5.14] Līdz ar ienākumu no civildienesta pārtraukumu pieteicēja deklarētā dzīvesvieta tika pārdota, kā rezultātā pieteicējam šobrīd nav deklarētās dzīvesvietas adreses. Minētais savukārt novedis pie dažāda veida pārpratumiem, apgrūtinājumiem. Civildienesta attiecību pārtraukšana, līdzās domstarpībām ar Valsts ieņēmumu dienestu, VSAA un valsts kā juridiskas personas nevēlēšanos vai nespēju tās iekšienē atrisināt savu iestāžu darbības tiesiskuma pamatjautājumus, kopā ar ienākumu zaudēšanu rada pārmērīgu valsts iejaukšanos pieteicēja privātajā dzīvē Satversmes 96.panta izpratnē.

[6] 2018.gada 13.februārī un 2018.gada 24.aprīlī tiesā saņemtajos paskaidrojumos Ministrija uzskata pieteikumu par nepamatotu un noraidāmu (*lietas 41.?50.lapa un 127.?128.lapa*), pamatojoties uz Lēmumā1 un Lēmumā2 norādīto. Papildus norādīts turpmāk minētais.

[6.1] Ņemot vērā, ka par pieteicēju tika veiktas VSAOI, kas ir sociālā apdrošināšana pret nākotnē likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" 3.panta pirmajā daļā noteiktajiem gadījumiem, gadījumā, ja pieteicējam aprēķināto zaudējumu apmērā tiktu iekļauts inflācijas koeficients, pieteicējam attiecīgi palielinātos (vai attiecīgi deflācijas gadījumā – samazinātos) sociālās apdrošināšanas apmērs, kas attiecīgi būtu lielāks, ja pieteicējs nebūtu pārtraucis civildienesta attiecības Birojā.

Tādējādi inflācijas koeficienta piemērošanas gadījumā netiktu sasniegts Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.panta pirmajā daļā noteiktais atbilstīgais atlīdzinājums, bet gan tiktu noteikts lielāks izmaksājamo summu apmērs nekā, ja civildienesta attiecības nebūtu pārtrauktas.

[6.2] Likumdevējs ir noteicis konkrētas un imperatīvas vadlīnijas saņemtā bezdarbnieka pabalsta atmaksai gadījumos, ja, izpildot attiecīgo tiesas nolēmumu, no darba devēja par labu personai tiek piedzīta un izmaksāta atlīdzība par darba piespiedu kavējumu.

Valsts sociālajai apdrošināšanai bezdarba gadījumā nav konstatējama tieša saikne ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešajā daļā noteikto seku likvidēšanu, zaudējuma samazināšanu vai likvidēšanu, kas radīts ar administratīvā akta atcelšanu vai iestādes faktisko rīcību, jo bezdarbnieka pabalsta mērķis ir sniegt bezdarbniekam pietiekamus finansiālus līdzekļus, kas bezdarba laikā aizstātu darbā gūtos ienākumus, nevis kas saistīti ar civildienesta radīto seku novēršanu, kā norāda pieteicējs.

[6.3] Neraugoties uz to, ka Administratīvā procesa likuma 97.pants noteic, ka zaudējumu atlīdzināšanā publisko tiesību jomā ir izmantojami civiltiesību principi, Civillikums konkrētajā gadījumā ir vispārīgā tiesību norma, bet Zaudējumu atlīdzināšanas likums atzīstams par speciālo tiesību normu.

Ievērojot, ka konkrētajā gadījumā nav konstatējams Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 29.pantā noteiktais nokavējuma procentu aprēķināšanas tiesiskais pamats, nav pamata lemt par nokavējuma naudas aprēķināšanu par labu pieteicējam.

[6.4] Pieteicējs laikā, kad tika iecelts amatā Birojā, līdz pat valsts civildienesta attiecību izbeigšanai nebija saņēmis Biroja direktora rakstveida atļauju valsts amatpersonas amata savienošanai, pamatojoties uz likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 7.panta sestās daļas 3. un 4.punktu. Tādējādi apstākli, ka pieteicējs parastā attīstības gaitā būtu saņēmis Biroja direktora atļauju par valsts amatpersonas amata savienošanu, satur eventuālu raksturu. Tāpat pie nosacījuma, ja pieteicējs būtu saņēmis Biroja direktora rakstveida atļauju, pieteicējs nav iesniedzis argumentus vai pierādījumus, vai attiecīgajās papildu darbavietās faktiski būtu iespējams savienot amatus (piemēram, ņemot vērā nostrādāto stundu skaitu).

[6.5] Attiecībā uz pieteicēja norādīto, ka Lēmums1 pieņemts, nokavējot procesuālo termiņu, norādāms, ka konkrētajā gadījumā termiņa kavējums nav uzskatāms par būtisku procesuālu pārkāpumu un tas nevarēja novest pie prettiesiska administratīvā akta izdošanas.

Tāpat pieteicējs nav norādījis, kādas ciešanas ir radījis Lēmuma1 termiņa nokavējums. Tādējādi nav konstatējama vai identificējama morālā kaitējuma (pieteicēja ciešanu) esība un attiecināmība uz Lēmuma1 termiņa nokavējumu.

[6.6] Konkrētajā lietā nav iespējams konstatēt cēloņsakarību starp nodarīto morālo kaitējumu un valsts pārvaldes iestādes prettiesisku faktisko rīcību. Tāpat pieteicējs nav norādījis, kas tieši viņam ir radījis ciešanas un kādas tās bijušas, cik nozīmīgs un smags ir bijis konkrētajā situācijā pieteicēja morālais kaitējums, un kā tas izpaudies, kā arī pieteicējs nav sniedzis objektīvu pamatojumu pieprasītajam personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmēram.

[7] 2018.gada 30.jūlijā tiesā saņemti pieteikuma papildinājumi, kuros pieteicējs palielina viņam atlīdzināmo mantisko zaudējumu summu līdz 15 368,52 *euro* un morālā kaitējuma summu līdz 20 000 *euro* par Rīkojumu, Lēmumu1 un Lēmumu2 (*lietas 141.?145.lapa*).

[8] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja pieteikumu, pamatojoties uz pieteikumā un pieteikuma papildinājumos norādītajiem argumentiem, savukārt Ministrija pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā1, Lēmumā2 un paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[9] Lietā izšķirams jautājums par atlīdzināmo mantisko zaudējumu apmēru, kā arī personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu.

I
Mantiskie zaudējumi

[10] Administratīvā procesa likuma 92.pants paredz, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu.

Ar Spriedumu Rīkojums par pieteicēja atbrīvošanu no civildienesta ir atzīts par prettiesisku, tādejādi pastāv priekšnosacījums zaudējumu atlīdzinājumam.

Pieteicējs ar 2017.gada 12.maija iesniegumu atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likumam ir vērsies Birojā, lūdzot izmaksāt pieteicējam nodarītos mantiskos zaudējumus 20 275,97 *euro* apmērā, kas sastāv no nesaņemtās darba samaksas 16 251,48 *euro*, kompensācijas par neizmantoto atvaļinājumu 1440 *euro*, inflācijas procentiem 495,26 *euro* un bezdarbnieka pabalsta 2089,13 *euro* apmērā. Tāpat iesniegumā norādīts uz likumiskajiem procentiem 684,27 *euro* apmērā.

Papildus 2017.gada 17.decembra iesniegumā pieteicējs lūdzis atlīdzināt mantiskos zaudējumus, kas saistīti ar valsts nodevu maksājumiem par IK likvidāciju, C kategorijas autovadītāju kursu apguvi, tiesvedību ar VSAA, lai saņemtu bezdarbnieka pabalstu.

Ar Lēmumu1 pieteicējam nolemts atlīdzināt ar prettiesisko Rīkojumu radītos mantiskos zaudējumus par laikaposmu no valsts civildienesta attiecību izbeigšanas dienas 2015.gada 8.augusta līdz valsts civildienesta attiecību atjaunošanas brīdim 2017.gada 2.aprīlī, izmaksājot nesaņemto darba samaksu. Proti, pieteicējam izmaksājamā zaudējuma summa pēc nodokļu nomaksas noteikta 10 200,23 *euro* apmērā.

Ar Lēmumu2 pieteicēja papildus pieteiktie mantiskie zaudējumi noraidīti.

Pieteicējs nepiekrīt Ministrijas noteiktajam zaudējumu atlīdzības apmēram, uzskatot, ka viņam ir atlīdzināmi papildus mantiskie zaudējumi 15 368,52 *euro* apmērā.

Līdz ar to noskaidrojams, vai ir konstatējami pieteicēja norādītie zaudējumi un vai tie ir radušies cēloniskā sakarā ar Rīkojumu. Attiecīgi, vai ir pamats labvēlīgāka administratīvā akta izdošanai, proti, ar kuru pieteicējam tiktu atlīdzināti papildus mantiskie zaudējumi.

[11] Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta pirmo daļu (*šeit un turpmāk – redakcijā, kas atbilstoši minētā likuma pārejas noteikumu 8.punktam ir piemērojama lietā*) mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pamatums, kas cietušajam radies ar iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ.

Ņemot vērā, ka ar Rīkojumu pieteicējs bija prettiesiski atbrīvots no amata, secināms, ka pieteicējs par šo laiku piespiedu kārtā nevarēja iegūt darba samaksu, kādu tas būtu saņēmis, turpinot pildīt amata pienākumus Birojā. Līdz ar to pieteicējam ir tiesības prasīt nesaņemto darba samaksu kā mantiskos zaudējumus par periodu no 2015.gada 8.augusta līdz 2017.gada 2.aprīlim (pieteicējs atjaunots civildienestā ar 2017.gada 3.aprīli).

Tiesa, pārbaudot Lēmumā1 ietvertos *nesaņemtās darba samaksas* aprēķinus, atzīst tos par pamatotiem šādā daļā.

[11.1] Valsts civildienesta ierēdņu darba samaksa tiek noteikta saskaņā ar Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumu (turpmāk – Atlīdzības likums). Atbilstoši Atlīdzības likuma 3.panta pirmajai daļai valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzību šā likuma izpratnē veido darba samaksa, sociālās garantijas un atvaļinājumi. Darba samaksa šā likuma izpratnē ir mēnešalga, piemaksas, prēmijas un naudas balvas. Sociālās garantijas šā likuma izpratnē ir pabalsti, kompensācijas, apdrošināšana un šajā likumā noteikto izdevumu segšana. Atlīdzības likuma 4.panta trešā daļa noteic, ka valsts tiešās pārvaldes iestādes amatpersonām (darbiniekiem) mēnešalgas apmēru nosaka, klasificējot amatus atbilstoši Ministru kabineta noteiktajam valsts un pašvaldību institūciju amatu katalogam un ņemot vērā atbilstošo mēnešalgas grupu. Pieteicēja amats bija klasificēts 26.3.saimes IV līmenī, kas attiecīgi ir 11.mēnešalgas grupa.

Amatpersonām (darbiniekiem) konkrēto mēnešalgu atbilstoši attiecīgajai mēnešalgu grupai un piešķirtajai kategorijai nosaka iestādes vadītājs saskaņā ar Ministru kabineta 2013.gada 29.janvāra noteikumiem Nr.66 „Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku darba samaksu un tās noteikšanas kārtību". Saskaņā ar Biroja 2015.gada 6.februāra rīkojumu Nr.14-p "Par /pers. A/" pieteicēja mēnešalga tika noteikta 1174 *euro*.

Attiecīgi par periodu no 2015.gada 12.februāra līdz 2017.gada 2.aprīlim kopējā aprēķinātā darba samaksas bruto summa ir 23 200,46 *euro*. Summa aprēķināta no pieteicējam noteiktās mēnešalgas 1174 *euro* (deviņpadsmit pilni mēneši (22 306 *euro*) un 18 darbadienas (894,46 *euro*) par laikposmu no 2015.gada 8.augusta līdz 2017.gada 2.aprīlim).

Vienlaikus ir jāņem vērā faktiskie apstākļi, vai ierēdnis, būdams atbrīvots no civildienesta, nav saņēmis atlīdzību par darba vai dienesta pienākumu izpildi citur. Šādu apstākļu vērā ņemšana būtu taisnīga, jo pretējā gadījumā cietušais saņemtu atlīdzinājumu, kurš pārsniegtu zaudējuma faktisko apmēru [..]. Tad prettiesiski atbrīvotais nokļūtu labākā situācijā kā tas, kurš turpina dienesta attiecības, jo atbrīvotajam nav jāpilda dienesta pienākumi, un šo laiku tas var izmantot citu ienākumu gūšanai. Šādu faktisko apstākļu (nodarbinātība, ienākumi citur) vērā ņemšanu paredz arī Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 13.panta otrā daļa (*sk. Augstākās tiesas 2013.gada 12.marta sprieduma lietā Nr.SKA-150 11.?13.punktu*). Attiecīgi, ja pieteicēja ienākumi citā darbavietā ir bijuši mazāki nekā iepriekšējā darbā, par attiecīgo laika periodu ir atlīdzināma darba samaksas starpība. Savukārt, ja pieteicējs ir strādājis citā darbā ar tādu pašu vai lielāku darba samaksu, atlīdzinājuma izmaksai par šo laikaposmu nav pamata (*sk. Augstākās tiesas 2012.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-352/2012 15.punktu; sal. sk. Augstākās tiesas 2012.gada 17.augusta sprieduma lietā Nr.SKA-540 14.punktu*).

Saskaņā ar VSAA 2017.gada 23.oktobra izziņu Nr.17/1943315 "Par apdrošinātās personas iemaksām no 08.2015. līdz 04.2017." pieteicējs

laikposmā no 2015.gada augusta līdz 2017.gada martam ir guvis darba ienākumus nodarbinātības attiecībās, kas uzsāktas pēc prettiesiskās atbrīvošanas, šādā apmērā: 1) darba ienākumi IK /Nosaukums A/ (maksātāja kods /Numurs A/) 2986,55 *euro* (pieteicējam izmaksātā darba samaksa kā mikrouzņēmuma darbiniekam); 2) darba ienākumi SIA /Nosaukums B/ (maksātāja kods /Numurs B/) 3503,08 *euro* (*lietas 52.?53.lapa*).

Līdz ar to no aprēķinātās kopējās darba samaksas summas 23 200,46 *euro* apmērā atskaitāmi pieteicēja bruto darba ienākumi 3503,08 *euro*, kas gūti nodarbinātības attiecībās, kas uzsāktas pēc prettiesiskās atbrīvošanas.

Tāpat Ministrija no aprēķinātās kopējās darba samaksas summas pamatoti atskaitījusi 562,53 *euro* (prettiesiski izmaksātā atvaļinājuma bruto kompensācija par neizmantotajām ikgadējā atvaļinājuma 9,91 darbadienām). Proti, Darba likuma 149.panta piektā daļa noteic, ka ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma atlīdzināšana naudā nav pieļaujama, izņemot gadījumus, kad darba tiesiskās attiecības tiek izbeigtas un darbinieks ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu nav izmantojis. Darba devējam ir pienākums izmaksāt atlīdzību par visu periodu, par kuru darbinieks nav izmantojis ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu. Ievērojot, ka Rīkojums ar Spriedumu atzīts par prettiesisku, prettiesiska ir arī Rīkojumā noteiktā izmaksātā atvaļinājuma kompensācija 562,53 *euro* jeb 387,66 *euro* pēc nodokļu samaksas par neizmantotajām ikgadējā atvaļinājuma 9,91 darbadienām, kas atskaitāma no pieteicēja izmaksājamās zaudējuma atlīdzinājuma summas.

Līdz ar to pieteicējam izmaksājamā bruto darba samaksa pamatoti aprēķināta 19 134,85 *euro* apmērā, kurā ietvertas darba ņēmēja VSAOI 2009,16 *euro* (10,5 procenti) un iedzīvotāju ienākuma nodoklis 3938,91 *euro* (23 procenti), kas veido summu pēc nodokļu samaksas – 13 186,78 *euro,* no kuras atskaitāmi pieteicēja neto darba ienākumi 2 986,55 *euro*, kas gūti nodarbinātības attiecībās kā mikrouzņēmuma darbiniekam, kas uzsāktas pēc prettiesiskās atbrīvošanas.

Attiecīgi pieteicējam atlīdzināmā nesaņemtā darba samaksa (pēc nodokļu nomaksas) pamatoti noteikta 10 200,23 *euro* apmērā.

[11.2] Vienlaikus tiesa atzīst par nepamatotu Ministrijai pieteikto mantisko zaudējumu atlīdzinājuma noraidījumu daļā par inflācijas koeficienta piemērošanu naudas vērtības krituma atlīdzināšanai.

Tiesa piekrīt Ministrijas viedoklim, ka Zaudējumu atlīdzināšanas likumā *ex.spressis verbis* nav paredzēts valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzībai piemērot inflācijas koeficientu, taču Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta pirmā daļa noteic, ka mantiskais zaudējums šā likuma izpratnē ir katrs mantiski novērtējams pamet̄ums, kas cietušajam radies iestādes prettiesiska administratīvā akta dēļ.

Ar inflāciju apzīmē cenu pieauguma procesu. Inflāciju mēra kā cenu vidējā līmeņa izmaiņas procentuālā izteiksmē noteiktā laikaposmā – mēnesī, ceturksnī, gadā u.c. Statistikā pieņemtajā praksē kā izplatītāko inflācijas mērvienību lieto patēriņa cenu indeksu. Patēriņu cenu indekss parāda, kā ir izmainījies vidējais cenu līmenis tipiskas mājsaimniecības pirktajām precēm un pakalpojumiem noteiktā laikaposmā. Šim cenu līmenim pieaugot, no mājsaimniecības viedokļa naudas vērtība samazinās (*pieejams: http://lv.wikipedia.org/ wiki/Infl%C4%81cija*).

Administratīvā apgabaltiesa, vērtējot, vai inflācija ir ņemama vērā zaudējumu atlīdzināšanas lietās gadījumos, ja persona ir prettiesiski atvaļināta no civildienesta un tāpēc tai ir atlīdzināma darba samaksa, atzinusi, ka patēriņa cenu pārmaiņas procentos – inflācijas procents – ir uzskatāmas par naudas vērtības samazinājumu noteiktā laikaposmā un ka tas ir saistāms ar tiešiem mantiskiem zaudējumiem, uz kuru atlīdzināšanu pieteicējam ir tiesības. Ievērojot minētos apstākļus, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka, atlīdzinot zaudējumus, ir piemērojams inflācijas koeficients (*sk. Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 17.oktobra sprieduma lietā Nr.A42475606 19., 20.punktu un saistībā ar to Augstākās tiesas 2013.gada 8.janvāra lēmumu Nr.SKA-0194-13, ar kuru atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību par norādītā Administratīvās apgabaltiesas sprieduma atcelšanu*). Citiem vārdiem, ievērojot, ka naudas vērtības samazinājums ir saistāms ar tiešiem mantiskiem zaudējumiem gadījumos, ja personai prettiesiskas atvaļināšanas rezultātā atalgojums nav samaksāts attiecīgajā laika periodā, ir jāņem vērā inflācijas koeficients.

Inflācijas koeficienta piemērošana nozīmē naudas vērtības krituma atlīdzināšanu, ja persona ilgstoši nav saņēmusi tai pienākošos summu un tāpēc to nav varējusi lietot.

Līdz ar to šajā lietā noskaidrojams, vai naudas (pieteicēja darba samaksa par periodu no 2015.gada 8.augusta līdz 2017.gada 2.aprīlim) vērtība ir samazinājusies attiecībā uz Lēmuma1 pieņemšanas dienu. Konstatējot naudas vērtības samazinājumu, atzīstams, ka pieteicējam ir nodarīti mantiskie zaudējumi, kas ir atlīdzināmi. Tā noskaidrošanai ir piemērojams inflācijas koeficients. Savukārt inflācijas koeficienta noteikšanai ir ņemams vērā publiski pieejamais inflācijas kalkulators Latvijā (*pieejams: https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/ekonomika/pci/kalkulators*).

Ievērojot iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka pieteikums ir pamatots daļā par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu un attiecīgi Ministrijai uzdodams atlīdzināt pieteicējam mantiskos zaudējumus, piemērojot inflācijas koeficientu par periodu no 2015.gada 8.augusta līdz 2017.gada 2.aprīlim attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanas dienu.

Tiesa nekonstatē Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 10.pantā paredzētos gadījumus, kad cietušais nav tiesīgs prasīt atlīdzinājumu, proti, ja viņš nav, izmantojot savas zināšanas, spējas un praktiskās iespējas, darījis visu iespējamo, lai zaudējumu novērstu vai samazinātu, kā arī, ja ar apzinātu rīcību ir veicinājis viņam nodarītā zaudējuma rašanos vai tā apmēra palielināšanos.

[11.3] Attiecībā uz pārējiem pieteiktajiem mantiskajiem zaudējumiem, kas noraidīti ar Lēmumu1 un Lēmumu2, tiesa norāda turpmāk minēto.

[11.3.1] *Kompensācijas par neizmantoto atvaļinājumu iekļaušana mantisko zaudējumu atlīdzības summā.*

Darba likuma 149.panta piektā daļa noteic, ka ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma atlīdzināšana naudā nav pieļaujama, izņemot gadījumus, kad darba tiesiskās attiecības tiek izbeigtas un darbinieks ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu nav izmantojis. Atbilstoši Spriedumam un saskaņā starp pieteicēju un Biroju 2017.gada 17.martā noslēgto vienošanos par valsts civildienesta tiesisko attiecību atjaunošanu un Biroja 2017.gada 23.marta rīkojumu Nr.2-6.8-2017-75-p "Par Būvniecības valsts kontroles biroja direktora 2015.gada 5.augusta rīkojuma Nr.209-p "Par valsts civildienesta attiecību izbeigšanu" atcelšanu" ar pieteicēju atjaunotas valsts civildienesta attiecības ar 2017.gada 3.aprīli, līdz ar to civildienesta attiecības ar pieteicēju uzskatāmas par nepārtrauktām no 2015.gada 12.februāra.

Ievērojot iepriekš minēto, pieteicēja ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma uzkrājums par periodu no 2015.gada 12.februāra līdz 2017.gada 2.aprīlim ir 42,7 darbadienas (20 darbadienas par darba periodu no 2015.gada 12.februāra līdz 2016.gada 11.februārim, 20 darbadienas par darba periodu no 2016.gada 12.februāra līdz 2017.gada 11.februārim un 2,7 darbadienas par darba periodu no 2017.gada 12.februāra līdz 2017.gada 2.aprīlim). Biroja pienākums izmaksāt pieteicējam atlīdzību par visu periodu, par kuru darbinieks ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu nav izmantojis, būs gadījumā, ja nākotnē tiks izbeigtas valsts civildienesta attiecības ar pieteicēju. Taču, kā jau iepriekš norādīts, pie apstākļiem, ka pieteicējs turpina civildienesta attiecības, viņam nav subjektīvo tiesību prasīt neizmantoto atvaļinājumu kompensēt naudā. Līdz ar to pieteicēja pieteiktais mantiskais zaudējums – kompensācija par neizmantoto atvaļinājumu – ir noraidāms.

[11.3.2] *Likumisko procentu iekļaušana mantisko zaudējumu atlīdzības summā.*

Tiesa norāda, ka atlīdzība Atlīdzības likuma izpratnē ietver darba samaksu, sociālās garantijas un atvaļinājumu, bet ne nokavējuma procentus. Savukārt Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 29.pants noteic, ka likumiskie procenti ir maksājami par zaudējuma atlīdzinājuma izmaksas nokavējumu, proti, tikai tad, ja ir noteikta zaudējumu atlīdzība un zaudējumi nav atlīdzināti savlaicīgi, ir aprēķināmi likumiskie procenti (*sal. sk. Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 12.jūnija sprieduma lietā Nr.A420420512 9.punktu*).

Ievērojot, ka konkrētajā gadījumā zaudējumu atlīdzinājuma izmaksas nokavējums nav konstatējams, nav konstatējams arī Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 29.pantā noteiktais nokavējuma procentu aprēķināšanas tiesiskais pamats, proti, nav pamata lemt par nokavējuma naudas

aprēķināšanu par labu pieteicējam.

Vienlaikus nepamatots ir arī pieteicēja prasījums par likumisko procentu aprēķināšanu saistībā ar 2017.gada 12.maija iesnieguma izskatīšanas termiņa kavējumu. Proti, pieteicējs kļūdaini Administratīvā procesa likuma 49.panta otrās un trešās daļas noteikumus attiecina uz administratīvā akta izdošanas termiņa nokavējumu.

Tiesa norāda, ka minētā panta noteikumi attiecas uz iestādes pienākumu veikt kādu procesuālo darbību noteiktā termiņā, kad šī iestāde ir procesa virzītājs, proti, notiek administratīvais process iestādē vai administratīvā akta vai tiesas nolēmuma izpilde. Uz administratīvā akta izdošanas termiņa nokavējumu komentējamais pants neattiecas. Senāts vairākkārt ir norādījis, ka administratīvā akta izdošana nav procesuāla darbība komentējamā panta izpratnē. Procesuālās darbības ir tādas, kas ir vērstas uz galīgā procesa rezultāta sasniegšanu, bet nevis pats rezultāts – administratīvais akts (*sal. sk. Briede J. 49.panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 492., 494.lpp.*).

[11.3.3] *VSAA atmaksājamā bezdarbnieka pabalsta 2089,13 euro apmērā iekļaušana mantisko zaudējumu atlīdzības summā.*

Tiesa norāda, ka mantiskā zaudējuma atlīdzinājuma mērķis ir nodrošināt nepamatoti zaudēto ienākumu, darba samaksas pilnīgu atlīdzināšanu, bet ne papildu ienākumu gūšanu. Citiem vārdiem, pieteicējs prettiesiskās atbrīvošanas periodā ir saņēmis bezdarbnieka pabalstu, kas nodrošinājis viņam iztikas līdzekļus līdz jauna darba atrašanai. Atzīstot atbrīvošanu par prettiesisku un atmaksājot piespiedu kārtā negūto darba samaksu par konkrēto periodu, bezdarbnieka pabalsta iekļaušana zaudējumu atlīdzības apmērā radītu situāciju, ka pieteicējs gūst papildu ienākumus, proti, par piespiedu darba kavējuma periodu pieteicējs saņemtu gan bezdarbnieka pabalstu, gan arī piespiedu kārtā kavēto darba samaksu.

Taču, ņemot vērā Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā un likumā "Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" noteikto, ka bezdarbnieka statuss tiek zaudēts un bezdarbnieka pabalsts netiek izmaksāts, ja persona tiek atjaunota darbā ar tiesas spriedumu, nav pieļaujama dubultu ienākumu – darba samaksas, konkrētajā gadījumā mantiskā zaudējuma – zaudēto ienākumu jeb nesaņemtās darba samaksas un bezdarbnieka pabalsta – saņemšana.

Tiesa nepiekrīt pieteicēja argumentiem, ka bezdarbnieka pabalsta jēga ir valsts atbalsts cita darba meklēšanai, citiem vārdiem, līdzeklis ar pieteicēja atbrīvošanu no civildienesta radīto seku novēršanai.

Valsts sociālajai apdrošināšanai bezdarba gadījumā nav konstatējama tieša saikne ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešajā daļā noteikto seku likvidēšanu, zaudējuma samazināšanu vai likvidēšanu, kas radīts ar administratīvā akta atcelšanu vai iestādes faktisko rīcību, jo bezdarbnieka pabalsta mērķis ir sniegt bezdarbniekam pietiekamus finansiālus līdzekļus, kas bezdarba laikā aizstātu darbā gūtos ienākumus, nevis kas saistīti ar civildienesta radīto seku novēršanu, kā norāda pieteicējs.

Tāpat norādāms, ka saskaņā ar likuma "Par apdrošināšanu bezdarba gadījumam" $16.^1$ pantā noteikto, ja, izpildot attiecīgo tiesas spriedumu, tiesas apstiprinātu izlīgumu ar darba devēju vai attiecīgās valsts pārvaldes iestādes pieņemtu pārvaldes lēmumu, no darba devēja par labu personai tiek piedzīta un izmaksāta atlīdzība par darba piespiedu kavējumu attiecīgajā bezdarbnieka pabalsta saņemšanas periodā, personai ir pienākums Ministru kabineta noteiktajā kārtībā atmaksāt valsts sociālās apdrošināšanas nodarbinātības speciālajā budžetā saņemtā bezdarbnieka pabalsta summu.

Arī Ministru kabineta 2008.gada 21.oktobra noteikumu Nr.866 "Vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanas kārtība bezdarbnieka pabalsta apmēra noteikšanai un bezdarbnieka pabalsta un apbedīšanas pabalsta piešķiršanas, aprēķināšanas un izmaksas kārtība" 19.punkts paredz, ka, ja, izpildot valsts pārvaldes iestādes pieņemtu pārvaldes lēmumu, no darba devēja par labu personai tiek piedzīta un izmaksāta atlīdzība par piespiedu kavējumu attiecīgajā bezdarbnieka pabalsta saņemšanas periodā, persona, konkrētajā gadījumā pieteicējs, piecu darbadienu laikā pēc atlīdzības par darba piespiedu kavējumu izmaksas informē par to jebkuru VSAA nodaļu, un piecu darbadienu laikā pēc VSAA paziņojuma par saņemtās bezdarbnieka pabalsta summas atmaksāšanu minēto summu pārskaita VSAA norādītajā kontā.

Ievērojot iepriekš minēto, pabalsta atmaksa veicama no pieteicējam izmaksātās zaudēto ienākumu jeb nesaņemtās darba samaksas līdzekļiem par periodu, par kuru ir veikts gan nesaņemtās darba samaksas aprēķins, gan izmaksāts bezdarbnieka pabalsts, lai novērstu dubultu ienākumu saņemšanas iespēju. Attiecīgi VSAA pabalsta summa nav iekļaujama mantisko zaudējumu atlīdzības summā.

[11.3.4] *Neiegūtās peļņas 2000 euro apmērā, strādājot par IK papildus civildienesta pienākumiem, iekļaušana mantisko zaudējumu atlīdzības summā.*

Tiesa norāda, ka apstāklis vien, ka pieteicējs ir iesniedzis papildus gūto ienākumu sadalījumu par noteiktiem periodiem, neizpilda Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.pantā noteikto pierādīšanas pienākumu, tostarp nepierāda, ka notikumu parastās attīstības gaitā attiecīgie ienākumi tiktu gūti. Citiem vārdiem, nav iesniegti pierādījumi, ka attiecīgajā papildu darbavietā strīdus periodā faktiski būtu iespējams gūt pieteicēja norādītos ienākumus.

Līdz ar to prasījums par neiegūtās peļņas iekļaušanu mantisko zaudējumu atlīdzības summā ir noraidāms.

Tāpat noraidāms ir pieteicēja lūgums atlīdzināt *valsts nodevu maksājumus 61,19 euro apmērā par IK /Nosaukums C/likvidāciju.* Tiesa norāda, ka pieteicēja lēmums likvidēt IK /Nosaukums C/ un attiecīgi izlemt vairs negūt ienākumus no attiecīgās saimnieciskās darbības veikšanas ir bijusi pieteicēja izvēle atteikties no attiecīgajiem iespējamajiem ienākumiem un tā vietā izpildīt likumdevēja noteiktās prasības, lai persona varētu pretendēt uz bezdarbnieka pabalstu. Tādējādi tā ir bijusi pieteicēja izšķiršanās. Līdz ar to konkrētajā gadījumā IK /Nosaukums C/ likvidēšanas faktam un attiecīgi pieteicēja negūtajiem ienākumiem no attiecīgās saimnieciskās darbības veikšanas nav konstatējama objektīva saikne ar Rīkojumu.

[11.3.5] *Izdevumu 399,90 euro apmērā par gatavošanos apgūt citu profesiju (apgūti C kategorijas autovadītāju kursi), jo nav iespējams atrast citu darbu, iekļaušana mantisko zaudējumu atlīdzības summā.*

Pieteicēja arguments par profesijas maiņu, jo pieteicējs nevarēja sameklēt citu darbu, kā rezultātā viņš apmeklējis apmācības C kategorijas autovadītāja apliecības iegūšanai, neiztur kritiku. Vispirms šāds apgalvojums nonāk pretrunā ar pieteicēja reģistrēto saimniecisko darbību pēc atbrīvošanas (IK /Nosaukums A/), kā arī nodarbinātības attiecībām SIA /Nosaukums B/. Tāpat pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus (nav arī norādījis uz kādu gadījumu), ka viņš būtu pieteicies uz kādu amata vakanci un nebūtu izturējis konkursu sakarā ar prettiesisko atbrīvošanu no Biroja. Līdz ar to pieteicēja pieteiktais mantiskais zaudējums ir noraidāms.

[11.3.6.] *Izdevumu 155,37 euro apmērā par tiesvedību ar VSAA, lai saņemtu bezdarbnieka pabalstu, iekļaušana mantisko zaudējumu atlīdzības summā.*

Tiesa norāda, ka šāda veida radušies zaudējumi pieteicējam ir atlīdzināmi atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 7.panta trešajai daļai kopsakarā ar konkrētās lietas materiāliem. Taču konkrētajā gadījumā tiesa nekonstatē cēloņsakarību starp Rīkojumu un tā sekām ar attiecīgās tiesvedības jautājumu. Līdz ar to pieteicēja pieteiktais mantiskais zaudējums ir noraidāms.

II

Personiskais un morālais kaitējums

[12] Pieteicējs lūdz atlīdzināt personisko un morālo kaitējumu 10 000 *euro* apmērā, norādot, ka minēto kaitējumu saista ar Rīkojumu.

[12.1] Vispirms tiesa izvērtēs *morālā* kaitējuma atlīdzinājuma lūgumu.

[12.1.1] Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pantam *morālais* kaitējums ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Morālā kaitējuma tiesiskais pamats tiek uzskatīts par pierādītu, ja ir pierādīts fiziskās personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums. Morālais kaitējums tiek prezumēts, proti, tiek pieņemts, ka konkrēts aizskārums konkrētajai personai varētu izraisīt nepamatotas ciešanas (*sk. Augstākās tiesas 2011.gada 5.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA?25/2011 12.punktu*).

Ievērojot, ka ar spēkā stājušos Spriedumu Rīkojums par pieteicēja atbrīvošanu no civildienesta ir atzīts par prettiesisku, ir pierādīts pieteicēja tiesību aizskārums un attiecīgi ir pamats uzskatīt, ka pieteicējam ir nodarīts morālais kaitējums.

Vienlaikus morālā kaitējuma atlīdzinājuma pamats ir nevis jebkurš, bet būtisks tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Satversmes 106. un 107.pants aizsargā personas tiesības uz nodarbošanos un atbilstošu samaksu. Valsts civildienesta attiecību izbeigšana pēc būtības pārtrauc personas nodarbinātības attiecības un tiesības saņemt samaksu, tā ietekmējot Satversmē noteiktās personas pamattiesības, līdz ar to šāds tiesību aizskārums būtu uzskatāms par būtisku.

Tāpat tiesas ieskatā darba zaudējums un iztikas līdzekļu zaudējums, kā arī izjūta par nodarīto netaisnību objektīvi varēja radīt pieteicējam emocionālus pārdzīvojumus un morālas ciešanas, kā arī psiholoģisko spriedzi. Pieteicējs pieteikumā un iesniegumā par zaudējumu atlīdzību norādījis uz minēto ciešanu pastāvēšanu.

Rezumējot, radušās sekas ir cēloņsakarībā ar Ministrijas prettiesisko Rīkojumu par pieteicēja atbrīvošanu no civildienesta. Līdz ar to tiesa atzīst, ka pieteicēja norādītie apstākļi ir radījuši pieteicējam morālo kaitējumu un var būt par pamatu morālā kaitējuma noteikšanai.

[12.1.2] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pants noteic vadlīnijas morālā un personiskā kaitējuma atlīdzinājuma noteikšanā. Proti, personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Atlīdzinājumam ir jāatbilst nodarītajam kaitējumam. Tādējādi, jo nopietnāks kaitējums, jo ievērojamākam jābūt atlīdzinājumam. Tas attiecas gan uz atlīdzinājuma veida izvēli (iestādes atvainošanās vai atlīdzinājums naudā), gan atlīdzinājuma apmēru, ja izvēlēts atlīdzinājums naudā.

Morālā kaitējuma atlīdzinājums ir atkarīgs no kaitējuma rakstura, kaitējuma nodarīšanas apstākļiem, kā arī citiem būtiskiem apstākļiem, cita starpā, ņemot vērā atlīdzinājumu, kas noteikts citos (jo sevišķi – salīdzināmos) gadījumos (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2010.gada 16.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-104 13.-15.punktu un 2011.gada 5.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-25/2011 12.-14.punktu*). Jāņem vērā, ka morālais kaitējums ir subjektīvs jēdziens, tie ir personas iekšēji pārdzīvojumi. Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pantā ir noteiktas vadlīnijas atlīdzinājuma par morālo kaitējumu noteikšanā, tomēr jāņem vērā, ka morālā kaitējuma atlīdzināšana prasa novērtēt citai personai vien zināmas sajūtas. Turklāt pārdzīvojumu intensitāte kādā laikaposmā netiek ietekmēta no tā, ka beigās reālas sekas nav iestājušās, jo visu šo laiku persona nezina, kā situācija atrisināsies (*sk. Augstākās tiesas 2008.gada 3.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-103/2008 13.punktu*).

[12.1.3] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmā daļa paredz, ka cietušais nav tiesīgs pilnīgi vai daļēji saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja viņš nav, izmantojot savas zināšanas, spējas un praktiskās iespējas, darījis visu iespējamo, lai zaudējumu novērstu vai samazinātu. Tiesa no lietas apstākļiem secina, ka pieteicējam nepastāvēja iespēja ietekmēt Rīkojumu par atbrīvošanu no civildienesta ar savu rīcību kaut kādā veidā mainīt lietas apstākļus. Pieteicējs ir adekvāti līdzdarbojies prettiesiskā stāvokļa novēršanā.

[12.1.4] Administratīvā procesa likuma 8.nodaļa ietver ne tikai atlīdzinājumu kā kompensāciju finansiālā izteiksmē, bet arī *restitutio in integrum* (restitūciju), tas ir, atlīdzinājuma veidu, kura rezultātā pārkāpuma radītās sekas tiek likvidētas un tiek atjaunota tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu bijusi, ja prettiesiskais administratīvais akts nebūtu izdots. Prioritārais atlīdzinājuma veids ir tieši stāvokļa atjaunošana, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas.

Tomēr ir situācijas, kad *restitutio in integrum* nav iespējama, nav lietderīga vai nav atbilstīga (adekvāta). Tad atbilstoši Administratīvā procesa likuma 94.panta ceturtajai daļai atlīdzinājumu var noteikt naudā.

Tiesas ieskatā konstatētajos apstākļos restitūcija nav atbilstoša un pamatota salīdzinājumā ar nodarījumu. Turklāt vērā ņemams apstāklis, ka tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu bijusi, ja prettiesiskais administratīvais akts nebūtu izdots, atjaunota tikai daļēji, proti, pieteicējs 2015.gada 12.februārī nodibināja civildienesta attiecības Birojā uz vakanci, kas paredzēja darbu uz nenoteiktu laiku, savukārt 2017.gada 3.aprīlī pieteicējs atjaunots amatā uz noteiktu laiku. Arī ar 2018.gada 27.februāra Biroja rīkojumu Nr.2?6.8?2018-41-p pieteicējs pārcelts amatā uz /pers. P/ prombūtnes laiku (*lietas 116.lapa*). Līdz ar to juridiski nav atrisināts jautājums par pieteicēja turpmāko stāvokli.

Tāpat norādāms, ka Administratīvās apgabaltiesas praksē atzīts, ka amatpersonas tiesības pildīt tai likumā noteiktās funkcijas un par to saņemt atlīdzību nav vērtējamas zemāk par personu tiesībām uz īpašumu vai par personu tiesībām uz datu aizsardzību (*sk. Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 6.decembra sprieduma lietā Nr.A42634207 24.punktu*).

2013.gada 14.novembra spriedumā lietā Nr.A420553611 Administratīvā apgabaltiesa ir vērtējusi tiesu praksi īpašuma tiesību ierobežojuma gadījumā, secinot, ka morālā kaitējuma atlīdzinājums tiek noteikts naudas izteiksmē gadījumos, kad personai ilgstoši ir tikušas liegtas tiesības vispār iegūt īpašumu; savukārt, ja personas īpašuma tiesību ierobežojums bijis daļējs, morālā kaitējuma atlīdzinājums tiek noteikts naudas izteiksmē tikai gadījumos, kad konstatējami īpaši apstākļi, piemēram, administratīvā procesa pamatprincipu (patvaļas aizlieguma, privātpersonas tiesību ievērošanas, tiesiskuma, likuma, pamatojuma, uzklausīšanas principa) pārkāpums.

Nosakot morālā kaitējuma veidu, tiesa ņem vērā Spriedumā konstatētos apstākļus, ka pieteicēja darba izpildes novērtēšanas protokols ir atzīts par prettiesisku gan Biroja pieļautā būtiskā procesuālā pārkāpuma dēļ, gan patvaļīgi veiktā vērtējuma dēļ (*sk. Sprieduma [10] punktu*). Tāpat tiesa ņem vērā apstākli, ka tiesību aizskārums turpinājies vienu gadu un deviņus mēnešus.

Pastāvot iepriekš minētajiem apstākļiem, tiesas ieskatā lietā nosakāms morālā kaitējuma atlīdzinājums naudā.

[12.1.5] Lai atlīdzinājums būtu atbilstīgs Satversmes 92.panta izpratnē, tam ir jābūt efektīvam tiesiskās aizsardzības līdzeklim (*sk. Augstākās tiesas 2007.gada 1.marta sprieduma lietā Nr.SKA-54/2007 8.punktu*). Jēdziens "atbilstīgs atlīdzinājums" nozīmē, ka atlīdzinājumam ir jābūt taisnīgam. Atlīdzinājumam ir jāsniedz gandarījums personai, kuras tiesības ir tikušas aizskartas (*sk. Augstākās tiesas 2011.gada 18.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-161/2011 16.punktu*). Ar atlīdzinājumu var arī atturēt iestādi no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē (*sk. Augstākās tiesas 2010.gada 16.februāra sprieduma lietā Nr.SKA?104/2010 18.punktu*). Jāņem vērā, ka, nosakot atlīdzinājumu, tiesa pauž valsts nostāju par aizskarto tiesību un paša tiesību aizskāruma nozīmīgumu.

Tādējādi atlīdzinājums demokrātiskā un tiesiskā valstī nedrīkst būt nesamērīgi mazs (*sk. Augstākās tiesas 2010.gada 16.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-104/2010 18.punktu*).

Nosakot atlīdzinājuma apmēru, jāņem vērā arī tas, kāds atlīdzinājums ir noteikts citos salīdzināmos gadījumos. Salīdzināmos gadījumos atlīdzinājumam ir jābūt līdzīgam, bet atšķirīgos gadījumos – atšķirīgam. Šī prasība izriet no tiesiskās vienlīdzības principa (*sk. Augstākās tiesas 2010.gada 16.februāra sprieduma lietā SKA?104/2010 11.?15.punktu*).

Nosakot morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru, tiesa ņem vērā arī noteikto atlīdzinājuma apmēru līdzīgās lietās. Tiesa konstatē, ka ir stājušies spēkā vairāki spriedumi līdzīgās lietās par amatpersonu atbrīvošanu no amata. Tā, piemēram:

lietā Nr.A42730709 vērtēta ierēdnes atbrīvošana no amata sakarā ar amata likvidāciju un ierēdņu skaita samazināšanu. Tiesa noteica morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 500 (711 *euro*) apmērā, ņemot vērā šādus apstākļus: ņemot vērā ievērojamo valsts budžeta līdzekļu samazinājumu attiecīgajā profesijā strādājošajiem valsts ekonomiskās krīzes rezultātā, tika likvidēts ievērojams darbavietu skaits, un attiecīgi palielinājās bezdarba risks, tādējādi pieteicējai varēja būt objektīvas grūtības atrast savai izglītībai atbilstošu darbu, līdz ar to – arī grūtības nodrošināt pienācīgus sadzīves apstākļus sev un saviem bērniem, kas varēja radīt sociālo spriedzi un morālās ciešanas; lietā konstatētie apstākļi radīja šaubas par godprātīgu atbildētājas rīcību (iestāde nebija sniegusi skaidrus apsvērumus par ierēdņu atlasē izmantotajiem kritērijiem, ierēdņu izvērtēšana faktiski nenotika, un lēmums pieņemts patvaļīgi); aizskārums (tiesības uz atalgojumu) turpinājās 2,5 gadus; pieteicējai nepastāvēja iespēja ietekmēt lēmumu, bet viņa ir adekvāti līdzdarbojusies prettiesiskā stāvokļa novēršanā, savukārt iestāde atstājusi bez ievērības pieteicējas iesniegumus veikt kvalifikācijas izvērtējumu, lai varētu turpināt darbu valsts civildienestā;

lietā Nr.A42757309 vērtēta valsts civildienesta attiecību izbeigšana ar ierēdni. Tiesa noteica morālā kaitējuma atlīdzinājumu Ls 700 (996 *euro*) apmērā, ņemot vērā šādus apstākļus: par amata vietas likvidēšanu pieteicēja netika savlaicīgi informēta; valsts civildienesta attiecības ar pieteicēju izbeigtas laikā, kad pieteicējas ģimenē bijusi smaga situācija sakarā ar ģimenes locekļa nāvi, turklāt pieteicēja bijusi grūtniece. Pieteicējai nepastāvēja iespēja ietekmēt lēmuma izdošanu. Iestādes rīcība nav bijusi godprātīga (brīdinājumā ietverta nepatiesa informācija; iestāde ir sniegusi pretrunīgus paskaidrojumus par lietas apstākļiem; iestādes veiktie reorganizācijas pasākumi raksturojami kā patvaļīgi – nav bijuši izstrādāti objektīvi un taisnīgi kritēriji, pēc kādiem veicama ierēdņu skaita samazināšana un amata vietu likvidācija); izbeidzot valsts civildienesta attiecības, nav veikta ierēdņu savstarpējā novērtēšana; pieteicējai nepamatoti tika liegtas tiesības uz pastāvīgu civildienestu. Aizskārums ildzis 2 gadus un 10 mēnešus;

lietā Nr.A42529708 vērtēta ierēdnes atstādināšana no amata uz disciplinārlietas izmeklēšanas laiku (2 mēnešiem). Tiesa morālā kaitējuma atlīdzinājumu noteica Ls 1054 (1500 *euro*) apmērā. Tiesa atzina, ka augstas amatpersonas nepamatota atstādināšana no amata pienākumu pildīšanas uz disciplinārlietas izmeklēšanas laiku, rīkojumā prettiesiski apgalvojot, ka pieteicēja ir pārsniegusi viņai piešķirtās pilnvaras, kā arī ziņu par atstādināšanu aktīva publiskošana ir radījušas pieteicējai morālās ciešanas, satraukumu par savu profesionālo nākotni, aizvainojuma pārdzīvojumus, pazemojumu, sāpju un kauna sajūtu. Tomēr pieteicējai atstādināšanas laikā bija saglabāta amata mēnešalga un sociālās garantijas. Rīkojumā nenorādot konkrētas pārkāptās tiesību normas, iestāde ir pieļāvusi būtisku procesuālu pārkāpumu. Tiesa nekonstatēja pieteicēja līdzatbildību attiecībā uz nodarīto kaitējumu.

[12.1.6] Konkrētajā gadījumā tiesa konstatē, ka pieteicējs nav norādījis uz īpašiem ciešanu radošiem apstākļiem, kādi tie salīdzinoši bijuši citās lietās.

Savukārt attiecībā uz pieteicēja norādi, ka ienākumu (darba algas) zaudēšana un citu ienākumu avotu neesība noveda līdz situācijai, ka vairs nebija iespējams nomaksāt kredītu par dzīvokli, kā rezultātā tas ticis pārdots, tiesa vispirms norāda, ka pieteicējs nav iesniedzis attiecīgus pierādījumus. Otrkārt, kā izriet no pieteicēja valsts amatpersonas deklarācijas, kas Valsts ieņēmumu dienestam iesniegta 2014.gada jūlijā, pieteicējam dzīvoklis ir lietošanā, nevis kopīpašumā ar laulāto. Turklāt deklarācijā, kas iesniegta, stājoties amatā Birojā 2015.gada 12.februārī, dzīvoklis vairs netiek iekļauts sadaļā "Deklarācijas iesniedzēja īpašumā (kopīpašumā), valdījumā vai lietošanā esošie nekustamie īpašumi". Līdz ar to tiesa secina, ka dzīvokļa pārdošana nav saistāma ar pieteicēja darbavietas zaudēšanu, kā to pieteikumā norāda pieteicējs, bet ar lielu varbūtību notikusi jau pirms šī apstākļa iestāšanās.

Tāpat tiesas ieskatā pieteicēja profesija (jurists) nav vērtējama kā specifiska, proti, jurista amata piedāvājumi darba tirgū ir salīdzinoši bieži. Tādējādi nav pamata secināt, ka pēc atvaļināšanas no civildienesta pieteicējs nebūtu varējis iegūt savai iepriekšējai kompetencei atbilstošu amatu. Pieteicējs arī nav norādījis, ka būtu pieteicies kādā konkursā uz jurista amata vietu, bet viņa kandidatūra tikusi noraidīta.

Turklāt pieteicējs pēc atbrīvošanas saskaņā ar VSAA 2017.gada 23.oktobra izziņu Nr.17/1943315 "Par apdrošinātās personas iemaksām no 08.2015. līdz 04.2017." laikposmā no 2015.gada augusta līdz 2017.gada martam ir guvis darba ienākumus nodarbinātības attiecībās, kas uzsāktas pēc prettiesiskās atbrīvošanas, šādā apmērā: 1) darba ienākumi IK /Nosaukums A/ (maksātāja kods /Numurs A/) 2986,55 *euro* (pieteicējam izmaksātā darba samaksa kā mikrouzņēmuma darbiniekam); 2) darba ienākumi SIA /Nosaukums B/ (maksātāja kods /Numurs B/) 3503,08 *euro*. Līdz ar to secināms, ka pieteicējs šajā laika periodā nav palicis bez iztikas līdzekļiem.

Tāpat jāņem vērā, ka vairākās iepriekš minētajās lietās pazemināšana amatā vai atstādināšana no amata bija saistītas ar disciplināru sodīšanu. Publiski izteikts nepamatots apgalvojums, ka ierēdnis ir izdarījis disciplināri sodāmu darbību, acīmredzami rada lielāku morālu pārdzīvojumu, nekā ierēdņa atvaļināšana no civildienesta sakarā ar iestādes vai amatpersonas amata likvidāciju vai amatpersonu skaita samazināšanu, proti, ar paša ierēdņa rīcību (viņa profesionālajām spējām vai personisko novērtējumu) nesaistītu iemeslu dēļ. Tāpat gandrīz visās norādītajās lietās attiecīgie lēmumi bija pieņemti pret augsta līmeņa valsts amatpersonām, kurām, kā uzsvērusi tiesa, jābauda augsta sabiedrības uzticība, lai varētu sekmīgi veikt savus pienākumus.

[12.1.7] Ievērojot morālā kaitējuma smagumu, cita starp sekas, kas pieteicējam iestājušās Rīkojuma sakarā, proti, darba un tādējādi arī ienākumu zaudēšanu, kas radīja morālo spriedzi, kā arī ņemot vērā Rīkojuma prettiesiskumu (patvaļas aizlieguma principa pārkāpumu), kā arī to, ka iepriekšējā stāvokļa atjaunošana nav notikusi pilnībā, tiesa atzīst 400 *euro* par atbilstošu atlīdzinājumu par pieteicējam nodarīto morālo kaitējumu.

Tiesas ieskatā noteiktais atlīdzinājuma apmērs nenonāk pretrunā ar līdzšinējo tiesu praksi.

[12.2] Pieteicējs lūdzis atlīdzināt arī *personisko* kaitējumu.

[12.2.1] Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 8.panta pirmā daļa noteic, ka *personiskais* kaitējums ir kaitējums, kas ar prettiesisko administratīvo aktu ir nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai, personiskam un ģimenes noslēpumam vai komercnoslēpumam, autortiesībām vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm.

Personisko un morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus (*Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pants*).

[12.2.2] Tiesību zinātnē secināts, ka gods un cieņa nav juridiski jēdzieni, bet gan morāles kategorijas. Gods ir personības sabiedriskais novērtējums, kura mēraukla ir paša indivīda uzvedība, viņa attieksme pret sociālajām un garīgajām vērtībām, sabiedrību, līdzcilvēkiem. Cieņa ir cilvēka pašnovērtējums, kas pamatojas uz tam ieaudzinātajām un piemītošajām īpašībām (*Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs. 2. Sevišķā daļa. Rīga: firma ,,AFS", 2003, 307.lpp.*). Goda un cieņas aizskārumu konstatē, ja personības sabiedriskais novērtējums ir pazemājies un cilvēka pašnovērtējums pēc sabiedriskā vērtējuma arī ir mazinājies.

Tiesas ieskatā arī par pieteicēja nemantiskajām vērtībām (godam un cieņai) radīto kaitējumu, ir atbildīga iestāde, taču tiktāl ciktāl pieteicēja gods un cieņa cieta no prettiesiska administratīvā akta izdošanas un šā akta izpildes fakta.

Tiesa nekonstatē tādu informāciju, kas sabiedrības acīs varētu graut pieteicējas godu un cieņu. Tāpat tiesa nekonstatē, ka informācija par pieteicēja atbrīvošanu no civildienesta būtu izskanējusi publiskajā telpā vai arī pieteicējam nācies saskarties ar negatīvu sabiedrības viedokli.

Tāpat pieteicēja norādītie argumenti par personisko kaitējumu tiesas ieskatā neliecina, ka pieteicējam ir bijuši kādi īpaši apstākļi, lai atzītu, ka pieteicējam nodarīts smags personiskais kaitējums. Pieteicējam ir bijuši emocionāli pārdzīvojumi, kādi var rasties tā iemesla dēļ, ka tiek izdots prettiesisks administratīvais akts, bet tiesa nekonstatē apstākļus, kas liecinātu par smagu personisko kaitējumu.

Vienlaikus norādāms, ka Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.panta otrā daļa paredz privātpersonas pienākumu norādīt personiskā kaitējuma

atlīdzinājuma apmēru un to pamatot. Augstākā tiesa norādījusi, ka personai ar pietiekošu konkrētību jānorāda uz tiem apstākļiem, kas nepieciešami, lai konstatētu personiskā kaitējuma atlīdzinājuma tiesisko pamatu, kā arī jāiesniedz pierādījumi, kas pamatotu personiskā kaitējuma atlīdzinājuma tiesisko pamatu un apmēru, ar klajiem apgalvojumiem, ko neapstiprina neviens no likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem, nav pietiekami (*sk. Augstākās tiesas 2016.gada 27.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-226/2016 14.punktu*). Citiem vārdiem, personiskā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats tiek pierādīts ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem.

[12.2.3] Ņemot vērā iepriekš minēto un apstākli, ka pieteicējs nav pamatojis personiskā kaitējuma atlīdzinājuma tiesisko pamatu un apmēru, prasījums ir noraidāms.

[13] Pieteicējs lūdz atlīdzināt arī personisko un morālo kaitējumu 10 000 *euro* apmērā, norādot, ka minēto kaitējumu saista ar Lēmumu1 un Lēmumu2.

Saskaņā ar Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 4.panta pirmo daļu iestāde zaudējumu var nodarīt ar darbību, izdodot prettiesisku administratīvo aktu vai veicot prettiesisku faktisko rīcību, vai arī ar bezdarbību, ja iestādei bija pienākums rīkoties, bet tā prettiesiski nav rīkojusies.

[13.1] Tiesa norāda, ka ievērojot šajā spriedumā konstatēto, ka Ministrija Lēmumā1 pamatoti noteikusi mantisko zaudējumu atlīdzinājumu (izņemot daļā par inflācijas koeficienta piemērošanu), priekšnosacījums lemt par atlīdzinājumu pastāv daļā, kas attiecas par inflācijas koeficienta nepiemērošanu pieteicēja darba samaksai. Līdz ar to tālāk noskaidrojams, vai ir konstatējams morālais un personiskais kaitējums un vai tas ir radies cēloniskā sakarā ar Lēmumu1 iepriekš minētajā daļā.

Atbilstoši Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 9.pantam *morālais* kaitējums ir fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Savukārt *personiskais* kaitējums šā likuma izpratnē ir kaitējums, kas ar iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību nodarīts fiziskās personas dzīvībai, fiziskajai integritātei, veselībai, brīvībai, godam un cieņai, personiskam un ģimenes noslēpumam vai komercnoslēpumam, autortiesībām vai citām nemantiskajām tiesībām vai ar likumu aizsargātajām interesēm.

Personiskā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats tiek pierādīts ar Administratīvā procesa likumā noteiktajiem pierādīšanas līdzekļiem (*Zaudējumu atlīdzināšanas likuma 11.panta otrā daļa*).

Tiesa konstatē, ka pieteicējs nedz pieteikumā, nedz arī tā papildinājumos nav pamatojis, kā izpaudies personiskais un morālais kaitējums, kas pieteicēja ieskatā viņam nodarīts ar Lēmumu1. Arī tiesa nekonstatē personiskā un morālā kaitējuma esību, kas būtu radies cēloniskā sakarā ar Lēmumu1 daļā par inflācijas koeficienta nepiemērošanu pieteicēja darba samaksai.

Līdz ar to pieteicēja pieteikums par personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu (saistībā ar Lēmumu1) ir noraidāms.

[13.2] Attiecībā uz Lēmumu2 tiesa norāda, ka ievērojot šajā spriedumā konstatēto, ka Ministrija Lēmumā2 pamatoti atteikusi mantisko zaudējumu atlīdzinājumu, priekšnosacījums lemt par personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu saistībā ar Lēmumu2 pastāv tikai daļā, kas attiecas uz Ministrijas atteikumu atlīdzināt morālo kaitējumu.

Vienlaikus tiesa konstatē, ka pieteicējs nedz pieteikumā, nedz arī tā papildinājumos nav pamatojis, kā izpaudies personiskais un morālais kaitējums, kas pieteicēja ieskatā viņam nodarīts ar Lēmumu2 daļā, kas attiecas uz morālā kaitējuma atlīdzinājuma noraidījumu. Arī tiesa nekonstatē personiskā un morālā kaitējuma esību, kas būtu radies cēloniskā sakarā ar Lēmumu2 iepriekš minētajā daļā.

Līdz ar to pieteicēja pieteikums par personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu (saistībā ar Lēmumu2) ir noraidāms.

[14] Atbilstoši administratīvo tiesu judikatūrai, kas veidojusies, ievērojot arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi, tiesai ir pienākums argumentēt spriedumus, bet tā nav saprotama kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu. Tiesnešiem ir jāuzklausa argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa. Tikai tad, ja tiesa nav analizējusi kādu būtisku vai izšķirošu argumentu, ir konstatējams pārkāpums. Tas, cik daudz spriedums ir jāargumentē, atkarīgs no lietas apstākļiem (*sk. Augstākās tiesas 2006.gada 12.septembra sprieduma lietā Nr.SKA?280/2006 8.punktu un 2011.gada 22.septembra sprieduma lietā Nr.SKA-311/2011 20.punktu*).

Tādējādi tiesa izskatāmajā lietā atsevišķi izvērtēja tikai tos argumentus, kuri tiesas ieskatā ir nozīmīgi no tiesību viedokļa un kas var ietekmēt tiesas spriedumu pēc būtības.

[15] Tiesa konstatē, ka pieteicējs par pieteikuma iesniegšanu tiesā ir samaksājis valsts nodevu 30 *euro* apmērā (*lietas 10.lapa*).

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Ministru kabineta 2013.gada 12.februāra noteikumu Nr.85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu, un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13.punkts noteic, ka valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc pieteicēja iesnieguma saņemšanas iestādē Administratīvā procesa likuma 126.pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Ievērojot minēto, no atbildētājas Latvijas Republikas par labu pieteicējai piespriežama tās samaksātā valsts nodeva 30 *euro* apmērā par pieteikuma iesniegšanu tiesā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

apmierināt /pers. A/ pieteikumu daļā.

Uzdot Latvijas Republikai viena mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas aprēķināt un izmaksāt /pers. A/ mantiskos zaudējumus, reizinot nesaņemto darba samaksu par periodu no 2015.gada 8.augusta līdz 2017.gada 2.aprīlim ar inflācijas pieauguma koeficientu attiecībā uz zaudējumu atlīdzināšanas dienu.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt /pers. A/nodarīto morālo kaitējumu 400 *euro* apmērā.

Pieteikumu pārējā daļā noraidīt.

Piespriest no Latvijas Republikas par labu /pers. A/ par pieteikumu samaksāto valsts nodevu 30 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese M.Miķelsone